

Tulevaisuusvaliokunta
tuv@eduskunta.fi

Viite: VNS 4/2012 vp Sähköisen median viestintäpoliittinen ohjelma: Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 2012

RadioMedia ry:n lausunto Sähköisen median viestintäpoliittinen ohjelma

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston selonteosta sähköisen median viestintäpoliittista ohjelmaa koskien.

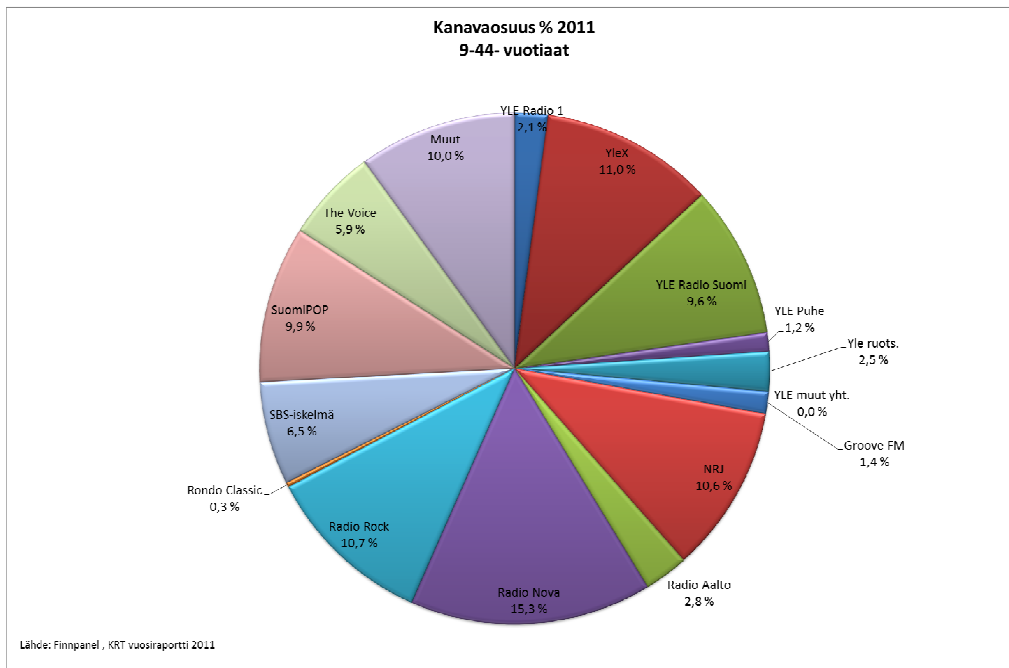
Pääviestit

1. Yksityinen radiotoimiala on merkittävä tekijä av- ja musiikkikulttuurin saralla. Radio nostaa jatkuvasti esiin uutta musiikkia ja markkinoi kotimaisia artisteja. Musiikki koetaan edelleen tärkeimmäksi syyksi radion kuuntelulle. Toimitetun ohjelmasisällön merkitys on kuitenkin kasvamassa.
2. RadioMedia pitää ongelmallisena radiomainonnan kansainvälisesti vertaillen tiukkaa määrällistä rajoittamista. Toimialan ainoa tulonlähde on mainonta, minkä vuoksi siihen kohdistuvat rajoitteet vaikuttavat suoraan alan taloudelliseen tilanteeseen ja sitä myöten myös musiikkialan ja muun audiovisuaalisen alan hyvinvointiin. Radioyhtiöt ovat merkittäviä musiikkialan rahoittajia.
3. Radiojakelun tulevaisuus on monikanavainen. Sen kehittymiseen vaikuttaa olennaisesti kysymys tekijänoikeuksista. Nykytilanteessa radioyhtiöt joutuvat maksamaan samasta sisällöstä useita kertoja, erikseen kustakin jakelukanavasta. Käytäntö hidastaa tietoyhteiskuntakehitystä ja uusien teknisten jakelutapojen käyttöönottoa. Uhkana on ohjelmatarjonnan kaventuminen kohoavien kustannusten seurauksena.
4. RadioMedia kannattaa selonteon linjausta, jonka mukaan tässä vaiheessa digitaalisen radion edistämiseksi viestintäpolitiikan toimin ei ole tarvetta. Suomen tulee varautua taajuussuunnittelussa radion digitalisointiin sekä seurata digiradiokehitystä Euroopassa.

Yksityinen radiotoimiala ja sisältö

Suomen yksityinen radiotoiminta muodostuu 12 ns. valtakunnallisesta ja 55 alueellisesta tai paikallisesta taajuuskokonaisuudesta. Käytännössä kahdestatoista valtakunnallisesta toimiluvasta kuitenkin vain kuuden väestöpeitto ylittää 70 prosenttia.

Suomalaiset kuuntelevat radiota päivittäin reilu kolme tuntia. Tämä on enemmän kuin minkään muun median parissa käytetty aika. Radiota kuuntelevat viikoittain lähes kaikki suomalaiset: 95 % kaikista yli 9-vuotiaista suomalaisista. Päivittäin radiota kuuntelee 3,7 miljoonaa suomalaista. Keskimäärin suomalaisella on asuinpaikallaan mahdollisuus kuunnella noin 20 FM-radiokanavaa. Tämän lisäksi tarjolla on tuhansia nettiradiovaihtoehtoja.

Kuva 1: Rungas radiotarjonta näkyy erityisesti nuoremmassa ikäryhmissä radion kokonaiskuuntelun jakaantumisena useiden radiokanavien välille.

Musiikilla on keskeinen rooli radion sisältötuotannossa. Suomalaiset kokevat musiikin tärkeimmäksi syyksi radion kuuntelulle.¹ Radio nostaa esiin uutta musiikkia, uusia tekijöitä, esittäviä taiteilijoita ja teoksia. Yksityinen radio markkinoi jatkuvasti kotimaisia artisteja.

Musiikki on edelleen tärkeä radiokanavia profiloiva tekijä, vaikka viime vuosina toimitetun ohjelmasisällön ja radiopersonien merkitys on kasvanut. Uutiset ja ajankohtaiset asiat ovat nousseet musiikin rinnalle lähes yhtä tärkeiksi syyksi radion kuuntelulle.² Kehityssuuntana on nähtävissä radion ohjelmavirta-ajattelusta siirtyminen kohti ohjelmalähtöistä ajattelua ja toimitettujen radiosisältöjen merkityksen korostuminen.

¹ Nero Partners Oy 2011.

² Nero Partners Oy 2011.

Radioyhtiöt ovat merkittäviä musiikkialan rahoittajia. Suomalaiset yksityiset radioyhtiöt maksavat keskimäärin 15 prosenttia liikevaihdostaan tekijänoikeuskorvauksina Teostolle ja Gramexille. Vuonna 2011 radio- ja tv-yhtiöt maksoivat Teostolle ja Gramexille yhteensä lähes 35 miljoonaa euroa.³ Association of European radios'n tekemän selvityksen mukaan yksityiset radioyhtiöt maksavat Euroopassa tekijänoikeuskorvauksia keskimäärin 8,5 prosenttia liikevaihdostaan, minkä lisäksi maiden sopimuskäytännöissä ja kustannuksissa on eroja muun muassa simulcasting-lähetyksistä maksettavien korvausten osalta.⁴

Yksityisen radiotoimialan yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2011 oli RadioMedian jäseniltään keräämien tietojen mukaan 57,2 miljoonaa euroa. Radion osuus mediamainonnan kokonaisuudesta on vain neljä prosenttia. Radiotoimialan elinvoimaisuuteen vaikuttavat monet tekijät, kuten mainontaa ja markkinointia, tekijänoikeuksia, sananvapautta sekä taajuus- ja toimilupa-asioita koskeva sääntely.

Radiotoimialan taloudellinen tilanne vaikuttaa suuresti myös musiikkialan ja muun audiovisuaalisen alan hyvinvointiin. Radioalan tulos on verrannollinen sen mahdollisuuksiin panostaa sisältötuotantoon.

Radiotoimialan ainoa tulonlähde on mainosmyynti. Tämän vuoksi mainontaan kohdistuvat rajoitteet vaikuttavat erityisesti pieneen radiotoimialaan. Suurimmat yksittäiset vaikutukset näkyvät paikallisessa radiotoiminnassa, jonka osuus radiotoimialan kokonaismyynnistä on laskenut 2000-luvun aikana 50 prosentista 25 prosenttiin.⁵ 2000-luvulla markkinoiden kasvu on keskittynyt lähinnä suuriin valtakunnallisiin tai osavaltakunnallisiin ketjuradioihin.

Esitämme erityisen huolestuneisuutemme siitä, että Suomessa radiomainonnan määrä on tiukasti rajoitettu kansallisella sääntelyllä. Televisio- ja radiolain 30.2 §:ssä säädetään, että radion lähetyksistä saa olla mainontaa enintään 10 prosenttia. Vertailutietona mainittakoon, että televisiossa saa olla mainontaa 20 prosenttia lähetyksistä. Kansallinen radiomainonnan aikarajasäännös on myös kansainvälisesti vertailtuna poikkeuksellisen tiukka.⁶

Tiukka mainonnan määrällinen rajoittaminen heikentää radiotoimialan kehitystä ja mahdollisuuksia tarjota monipuolisesti laadukkaita radiosisältöjä, mikä on vastoin myös viestintäpoliittiselle ohjelmalle asetettuja tavoitteita. RadioMedia on esittänyt radiomainonnan aikarajasäännöstä muutettavan siten, että radion lähetyksistä saa olla mainontaa enintään 20 prosenttia.

³ Teoston ja Gramexin vuosikertomukset 2011.

⁴ Association of European radios (AER). Kyselytutkimus 2011–2012.

⁵ Tilastokeskus. Radiomainonta 2000–2010. RadioMedia. Jäsenradioasemien liikevaihto 2011.

⁶ AER:n jäseniltään keräämien tietojen mukaan mainonnan sallitut enimmäismäärät vaihtelevat Suomen 10 prosentista ja Ruotsin 13 prosentista Iso-Britanniaan, Saksaan ja Espanjaan, joissa lailla ei säädetä mainonnalle ollenkaan määrällistä rajoitusta. AER 2012.

Pidämme tärkeänä, että kysymys radiomainonnan määrällisestä rajoittamisesta otetaan uudelleen käsittelyyn radiotoimintaa koskevan toimintasuunnitelman yhteydessä.

Radion monikanavajakelu ja tekijänoikeudet

4

Radiotoiminta perustuu jo nykyisellään monikanavajakeluun. Tulevaisuudessa kehitys tulee vielä entisestään vahvistamaan monikanavajakelun merkitystä radiotoimialalle.

Nykyisin nuorista ikäryhmistä yhä useampi kuuntelee samaa FM-ohjelmasisältöä internetin kautta, simulcasting-lähetystenä. Näin tekee vähintään viikoittain 10 % kaikista yli 9-vuotiaista suomalaisista. Suurinta internet-kuuntelu on 15–24-vuotiaiden keskuudessa, joista peräti 40 % kuuntelee vähintään kuukausittain ja 22 % vähintään viikoittain radiota internetin välityksellä.⁷ Kun huomioidaan nuorten merkitys radion tulevaisuuden rakentajana, radion monikanavajakelun merkitys korostuu entisestään.

Mobiilikuuntelu on jonkin verran vähäisempää internetkuunteluun verrattuna. Se on vuosina 2007–2011 pysynyt samoissa lukemissa: viikoittain radiota kuuntelee matkapuhelimella 7 % yli 9-vuotiaista suomalaisista. Samaan aikaan radio on kuitenkin yleistynyt matkapuhelinten varusteena. Vuonna 2011 64 % ilmoitti kännykässään olevan radiokuuntelumahdollisuus.⁸

On odotettavaa, että internet- ja mobiilikuuntelun merkitys tulee kasvamaan lähitulevaisuudessa. Näköpiirissä ei kuitenkaan ole, että internetpohjainen radiokuuntelu tulisi korvaamaan FM-kuuntelun. Laajakaistayhteydet eivät nykyisellään mahdollista häiriötöntä ja riittävän varmaa radiokuuntelua. Laajakaistayhteyksien ja internetkuuntelun ohella mobiilikuuntelun edistäminen on olennaisen tärkeää.

Monikanavajakelun kehittymiseen liittyy olennaisesti kysymys tekijänoikeuksista. Radiotoimialan näkemyksen mukaan eri jakeluteitä pitkin samanaikaisesti ja muuttumattomana lähetettävä ohjelmisto muodostaa teknisistä ratkaisuista riippumatta yhden tuotteen, jonka jakamisen useaa jakelukanavaa pitkin tulisi kuulua jo nykyisten sopimusten piiriin. Kyseessä on yhden ja saman ohjelmasisällön lähettäminen ja vastaanottaminen, josta kuuluu maksaa vain yksi korvaus. Nykytilanteessa radioyhtiöt joutuvat hankkimaan oikeudet yhdelle ja samalle ohjelmälähetykselle useita kertoja, erikseen kutakin jakelukanavaa varten.

Nykykäytäntö jarruttaa tietoyhteiskuntakehitystä ja uusien teknisten jakelutapojen käyttöönottoa. Uhkana on ohjelmatarjonnan kaventuminen, jos pienet radioyrittäjät eivät pysty ottamaan käyttöön uusia jakeluteitä yhä kohoavien kustannusten vuoksi.

⁷ Finnpanel Oy. Kansallinen Radiotutkimus. Internetkuuntelu marraskuussa 2011.

⁸ Finnpanel Oy. Kansallinen Radiotutkimus. Marraskuu 2011.

Digiradio ja taajuudet

Radion digitalisoitumisen osalta viestintäpoliittisessa ohjelmassa todetaan, että tässä vaiheessa sen edistämiseksi viestintäpolitiikan toimin ei ole tarvetta. RadioMedia tukee linjausta. Suomen tulee seurata radion digikehitystä erityisesti muualla Euroopassa. Ratkaisut digitalisoinnista tulee aikanaan tehdä kansallisesti.

5

Euroopassa käynnissä olevat digitaaliradiohankkeet toimivat laajasti taajuusalueella 174–230 MHz. Kyseinen taajuusalue soveltuu parhaiten Eureka 147 -standardin mukaisille digitaalisille radiolähetysille (mm. DAB, DAB+ DRM). Myös Suomessa vuosina 1997–2005 Yleisradio on suorittanut digitaaliset koelähetysensä DAB-tekniikalla juuri kyseisellä taajuusalueella.

Suomen tulee varautua taajuussuunnittelussa radion digitalisointiin. RadioMedia on esittänyt Euroopan radioalan liiton AER:n kannan mukaisesti, että myös Suomessa taajuusalueella 174–230 MHz jäljellä oleva tila olisi tullut varata ääniyleisradiolähetysille.

Yksittäisiä kommentteja selonteosta

Viestintäpoliittisessa ohjelmassa esitetään, että radiotoiminnan toimilupamenettelyä kehitetään nykyiseen vertailevaan malliin perustuen. Pidämme tätä oikeana ratkaisuna. Lisäkustannukset huutokaupan tai taajuusmaksujen muodossa vaarantaisivat elinvoimaisen radiotoiminnan.

Ohjelmassa esitetään, että kaupallinen viestintä kielletään lyhytaikaiseen radiotoimintaan varatuilla taajuuksilla. RadioMedia kannattaa esitystä.

Käytännössä lyhytaikaisista toimilupista on muodostunut keino toimilupajärjestelmän kiertämiseksi. Lyhytaikaisilla toimiluvilla harjoitetaan vuosia kestävästä kaupallista radiotoimintaa. Lyhytaikaiset toimiluvat on tarkoitettu opetus-, viranomais- ja vastaavaan käyttöön, eikä niillä tule sallia vakinaiseen kaupalliseen radiotoimintaan rinnastettavaa toimintaa.

Säädettäessä lyhytaikaiselle radiotoiminnalle selkeät käyttökriteerit tarve taajuuksien varastointiin lyhytaikaista toimintaa varten vähenee. Tämä parantaa taajuuksien kysynnän ennakoitavuutta. Kysyntä lyhytaikaiseen toimintaan pienenee huomattavasti nykyisestä, jolloin taajuuksia voidaan siirtää vakinaiseen radiotoiminnan käyttöön.

Lopuksi toteamme, että pidämme erittäin tärkeänä esitystä kuluvalle toimilupakaudella laadittavasta toimintasuunnitelmasta, jonka tarkoituksena on radiotoiminnan elinvoimaisuuden turvaaminen kiinnittäen erityistä huomiota paikallisradiotoimintaan.

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Halkola
edunvalvontapäällikkö
johanna.halkola@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36

RadioMedia ry on vuonna 1983 perustettu yksityisten radioiden etujärjestö Suomessa. Liittoon kuuluu 28 toimilupayhtiötä, joilla on käytössään yhteensä 59 radiotoimilupaa. RadioMedia ry on myös Viestinnän Keskusliiton ja Euroopan kaupallisten radioiden etujärjestön Association Of European Radios (AER) jäsen.